

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі беретін соңғы сатыдағы қарыздар туралы қағидаларды бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2018 жылғы 27 қыркүйектегі № 227 қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 5 қарашада № 17691 болып тіркелді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2019 жылғы 19 қарашадағы № 196 қаулысымен

Ескерту. Қаулының күші жойылды – ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 19.11.2019 № 196 (01.01.2020 бастап қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

Р Қ А О - н ы ң е с к е р т п е с і !

Осы қаулы 01.01.2019 бастап қолданысқа енгізіледі.

"Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" 1995 жылғы 30 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің соңғы сатыдағы қарыздарды беру тәртібін айқындау мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі беретін соңғы сатыдағы қарыздар туралы қағидалар бекітілсін.

2. Қаржылық тұрақтылық департаменті (Хәкімжанов С.Т.) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) Заң департаментімен (Сәрсенова Н.В.) бірлесіп осы қаулыны Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы қаулы мемлекеттік тіркелген күннен бастап күнтізбелік он күн ішінде оны қазақ және орыс тілдерінде "Республикалық құқықтық ақпарат орталығы" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына ресми жариялау және Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне енгізу үшін жіберуді;

3) осы қаулыны ресми жарияланғаннан кейін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми интернет-ресурсына орналастыруды;

4) осы қаулыны мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде Заң департаментіне осы қаулының осы тармағының 2) және 3) тармақшаларында және 3-тармағында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау және сыртқы коммуникациялар басқармасы (Терентьев А.Л.) осы қаулы мемлекеттік тіркелгеннен кейін күнтізбелік он күн ішінде оның көшірмесін мерзімді баспасөз басылымдарында ресми жариялауға жіберуді қамтамасыз етсін.

4. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары О.А. Смоляковқа жүктелсін.

5. Осы қаулы 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі және ресми жариялануға тиіс.

*Ұлттық Банк
Төрағасы*

Д. Ақышев

Қазақстан Республикасы
Ұлттық Банкі Басқармасының
2018 жылғы 27 қыркүйектегі
№ 227 қаулысымен
бекітілген

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі беретін соңғы сатыдағы қарыздар туралы қағидалар

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі беретін соңғы сатыдағы қарыздар туралы қағидалар (бұдан әрі – Қағидалар) "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" 1995 жылғы 30 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Ұлттық Банк туралы заң) сәйкес әзірленді және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (бұдан әрі – Ұлттық Банк) соңғы сатыдағы қарыздарды (бұдан әрі – қарыз, қарыздар) екінші деңгейдегі банктерге (бұдан әрі – банк) және Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10210 болып тіркелген "Қаржы ұйымдарын жүйе құраушылар қатарына жатқызу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2014 жылғы 24 желтоқсандағы № 257 қаулысына сәйкес жүйе құраушы инфрақұрылымдық қаржы ұйымдарына (бұдан әрі – жүйе құраушы инфрақұрылымдық қаржы ұйымдары) беру тәртібін айқындайды.

2. Қағидаларда 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде (Жалпы бөлім), Ұлттық Банк туралы заңда, "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" 1995 жылғы 31 тамыздағы (бұдан әрі – Банктер және банк қызметі туралы заң), "Бағалы қағаздар рыногы туралы" 2003 жылғы 2 шілдедегі, "Бағалы металдар мен асыл тастар туралы" 2016 жылғы 14 қаңтардағы және "Қазақстан Республикасындағы бағалау

қызметі туралы" 2018 жылғы 10 қаңтардағы (бұдан әрі – Бағалау қызметі туралы заң) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген ұғымдар, сондай-ақ мына ұғымдар пайдаланылады:

1) біртекті қарыздар портфелі – кредиттік тәуекел сипаттамалары ұқсас және банктің басқару органы бекіткен банктің ішкі қағидаларына сәйкес келетін банктік қарыздар тобы;

2) дисконт – Ұлттық Банк банк активтері ықтималды құнсыздануымен байланысты тәуекелдерді төмендету мақсатында Ұлттық Банк туралы заңның 51-3-бабына сәйкес белгілейтін кепілге берілетін банк активтерінің құны азайтылатын пайыз;

3) кепіл препозициясы – Ұлттық Банк кепіл препозициясы туралы келісімді жасаса отырып қарыз берген жағдайда, Ұлттық Банк пен банк Қағидалардың 28-тармағының 2) және 3) тармақшаларында көзделген, Ұлттық Банк кепілге қабылдауға жарамды банк активтерін айқындауы жөніндегі алдын ала рәсім;

4) кепіл препозициясы туралы келісім – Ұлттық Банк қарыз берген жағдайда, Қағидалардың 28-тармағының 2) және 3) тармақшаларында көзделген Ұлттық Банк пен банк Ұлттық Банк кепілге қабылдауға жарамды банк активтерін анықтау жөніндегі алдын ала рәсім;

5) қорландыру жоспары – банктің өтімді активтерінің нақты және болжамды ағындары, оның ішінде банк пайдалану арқылы қарызды өтеуді жоспарлап отырған ақша ағындары туралы ақпаратты, банк шығындарын, оның ішінде банктің басшы қызметкерлеріне еңбек ақы төлеу бойынша шығыстарын оңтайландыру туралы ақпаратты қамтитын банктің құжаты;

6) өтімділіктің идиосинкратикалық күйзелісі – банкке байланысты емес сыртқы факторлар әсерінен туындаған банк депозиторларының және кредиторларының талаптарын дереу қанағаттандыру (банкпен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғалардың талаптарын қоспағанда) қажеттілігіне байланысты басталған оқиға;

7) өтімділіктің қысқа мерзімді тапшылығы – өтімділіктің идиосинкратикалық күйзелісіне байланысты банктің ақшасы жеткіліксіз болуы.

3. Ұлттық Банк қарызды банкке Қазақстан Республикасының қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етуге жәрдемдесу мақсатында береді.

4. Ұлттық Банк берген қарыз банк өтімділігінің қысқа мерзімді тапшылығын жабу үшін пайдаланылады және оның төлем қабілеттілігін қолдау құралы болып табылмайды.

5. Қарыз жүйе құраушы инфрақұрылымдық қаржы ұйымдарына, Қағидалардың жекелеген талаптарының, олардың қызметінің ерекшелігіне қарай қолданылмау жағдайларын қоспағанда, Қағидаларда көрсетілген тәртіппен және талаптармен беріледі.

2-тарау. Қарыз беру талаптары

6. Ұлттық Банк өтімділіктің қысқа мерзімді тапшылығына ұшырап отырған және мына талаптардың жиынтығын қанағаттандыратын банкке қарыз береді:

1) банк өзінің депозиторлары мен кредиторларының мүдделеріне қатер және (немесе) Қазақстан Республикасының қаржы жүйесінің тұрақтылығына қатер төндіретін қаржылық жағдайы орнықсыз банктер санатына немесе төлемге қабілетсіз банктер санатына жатқызылмаған;

2) банк өтімділікті ұстап тұру үшін барлық басқа қаражат көзін жойған.

7. Қарыз Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы – теңгемен беріледі.

8. Қарыз сомасы өтімділіктің қысқа мерзімді тапшылығының нақты және болжамды ең жоғары мөлшерінен аспайды.

9. Банк өтімділіктің болжанатын қысқа мерзімді тапшылығының мөлшерін қаржыландыру жоспарының негізінде айқындайды және сол кезеңдегі түсімдердің болжанатын көлеміне азайтылған қарызды пайдалану мерзімі ішінде банктің өз депозиторлары мен кредиторлары (банкпен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлғаларды қоспағанда) алдындағы міндеттемелерін орындау үшін болжанған ақша әкетілу көлемі ретінде есептейді.

10. Қарыз бойынша сыйақы мөлшерлемесі қарызды беру күні (мерзімін ұзартқан кезде – қарыз туралы шартқа қосымша келісім жасалған күні) қолданыстағы Қазақстан Республикасы мемлекеттік ақша-кредит саясатының негізгі операциялары бойынша сыйақы мөлшерлемесінің жоғарғы деңгейін ескере отырып, Ұлттық Банктің ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесінен төмен емес деңгейде белгіленеді.

Қарыз бойынша сыйақы мөлшерлемесі қарыздың мерзімін ұзартқан жағдайларды қоспағанда, қарызды толық көлемде өтеген күнге дейін өзгертілмейді.

Сыйақы Ұлттық Банк қарызды банкке берген күнінен бастап қарызды толық көлемде өтеген күнге дейін (қоса алғанда) есептеледі. Сыйақыны есептеу үшін шартты түрде жылына күнтізбелік 360 (үш жүз алпыс) күн және бір айда күнтізбелік 30 (отыз) күн не ай толық болмаған кезде күнтізбелік күндердің нақты саны есепке алынады.

11. Қарыз банкке мерзімін үш реттен астам ұзартпау мүмкіндігімен, күнтізбелік он төрт күннен тоқсан күнге дейінгі мерзімге беріледі.

Қарызды пайдаланудың жалпы мерзімі барлық мерзімін ұзартуды қосқанда бір жылдан аспайды.

Қарыздың мерзімін ұзарту Ұлттық Банк туралы заңның 51-3-бабында көзделген талаптармен жүзеге асырылады.

12. Қарыз Қағидалардың 28-тармағында көзделген банк активтерінің кепілімен беріледі.

3-тарау. Кепіл препозициясы

13. Кепіл препозициясы банк қарыз алуға өтініш берген жағдайда, Қағидалардың 28-тармағының 2) және 3) тармақшасында көзделген, банк кепілге ұсынатын банк активтерін алдын ала бағалау үшін, банк қарыз алуға өтініш бергенге дейін алдын ала жүзеге асырылады.

Банк қарыз алуға өтініш берген жағдайда, Ұлттық Банк Қағидалардың 28-тармағының 2) және 3) тармақшаларында көзделген, кепіл препозициясынан өтпеген банк активтерін кепілге қабылдамайды.

Банк кепіл препозициясы үшін:

- 1) кепіл препозициясы үшін банк активтерін қалыптастырады;
- 2) кепіл препозициясы үшін бағалау қызметі субъектісінің Бағалау қызметі туралы заңға сәйкес банк активтерін бағалауын қамтамасыз етеді.

14. Кепіл препозициясы үшін банк Ұлттық Банкке ерікті нысанда жасалған және банктің бірінші басшысы не ол болмаған жағдайда, оның міндеттерін атқаратын тұлға қол қойған кепіл препозициясы туралы өтінішті (бұдан әрі – кепіл препозициясы туралы өтініш), сондай-ақ мына құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді:

1) банктің Қағидалардың 28-тармағының 2) тармақшасында көзделген активтерге меншік құқығын және (немесе) банктік қарыз шарттарын қамтамасыз ету үшін жасалған кепіл шарттарын қосқанда, Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген қарыз алушы (бұдан әрі – банктің қарыз алушысы) мен банк арасында жасалған, банктік қарыз шарттары бойынша (бұдан әрі – банктік қарыз шарты) банктің құқықтарын (талаптары) растайтын құжаттарды;

2) кепіл препозициясы үшін банктің активтеріне шектеулердің және (немесе) ауыртпалықтардың жоқтығын растайтын құжаттарды ұсынады.

Егер банк Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банк активтерін ұсынған жағдайда, банк кепіл препозициясы үшін банктің қарыз алушыларының банктік қарыз шарттары бойынша міндеттемелерін орындау қамтамасыз етілген мүлікке шектеулердің және (немесе) ауыртпалықтардың жоқтығын (банк банктік қарыз шарттары шеңберінде салған ауыртпалықтарды қоспағанда) растайтын құжаттарды қосымша ұсынады;

3) Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген, әрбір банктік қарыз шартының нөмірі мен жасалған күнін, банктің қарыз алушысының тегін, атын, әкесінің атын (бар болса) немесе атауын, пайыздық мөлшерлемені, өтеу кестесін, негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша берешек қалдығын,

негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша берешектің туындау күнін, банктік қарыз шарты бойынша мерзімін өткізу болмауын растауды, банктік қарыз шартын қамтамасыз ету үшін жасалған кепіл шартының күні мен нөмірін, банктің қарыз алушысының қаржылық жай-күйі туралы, кепілмен қамтамасыз ету жөніндегі қорытынды жасалған кезде Бағалау қызметі туралы заңға сәйкес бағалау қызметі субъектісі және (немесе) банк айқындаған банктің қарыз алушысының банктік қарыз шарты бойынша міндеттемелерді орындауы қамтамасыз етілген мүліктің құны туралы деректерді қамтитын банк активтерінің сипаттамасы туралы ақпаратты;

4) банк Ұлттық Банкке кепіл препозициясы туралы өтініш берген күнге дейін үш ай бұрыннан ерте емес Бағалау қызметі туралы заңға сәйкес бағалау қызметі субъектісі жасаған кепіл препозициясы үшін банк активтерін бағалау туралы есепті;

5) банктің бірінші басшысы немесе ол болмаған жағдайда, оның міндеттерін атқаратын тұлға және банктің бас бухгалтері қол қойған, банктің кепіл препозициясы үшін Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банк активтері бойынша қайта құрылымдау және (немесе) қайта қаржыландыру болмауы туралы жазбаша түрдегі растауын ұсынады.

Банкке Ұлттық Банк банктің қаржылық жағдайын талдауы және кепіл препозициясы туралы шешім қабылдауы үшін қажетті қосымша құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді ұсынуына рұқсат беріледі.

15. Ұлттық Банк кепіл препозициясы туралы өтінішті және Қағидалардың 14-тармағында көзделген құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді Ұлттық Банкке құжаттардың толық топтамасы келіп түскен күннен бастап үш ай ішінде қарайды. Ұлттық Банкке кепіл препозициясы туралы өтінішті және Қағидалардың 14-тармағында көзделген құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді қарау мерзімін үш айдан аспайтын мерзімге ұзартуына рұқсат беріледі, Ұлттық Банк бұл жөнінде банкке мерзім ұзартылған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде жазбаша нысанда хабарлайды.

16. Банк Қағидалардың 14-тармағының бірінші бөлігінде көзделген құжаттардың, ақпараттың және (немесе) мәліметтердің толық топтамасын ұсынбаған жағдайда, Ұлттық Банк кепіл препозициясы туралы өтінішті қарамаусыз қалдырады және банкке ол ұсынған құжаттарды қайтарады.

Ұлттық Банк қайта ұсынылған кепіл препозициясы туралы өтінішті және Қағидалардың 14-тармағында көзделген құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді Қағидалардың 15-тармағында көзделген мерзімде қарайды.

17. Ұлттық Банктің Директорлар кеңесі кепіл препозициясы туралы өтінішті қанағаттандыру немесе кепіл препозициясы туралы өтінішті қанағаттандырудан бас тарту туралы шешімді қабылдайды.

Ұлттық Банктің Директорлар кеңесі кепіл препозициясы туралы өтінішті қанағаттандыру немесе кепіл препозициясы туралы өтінішті қанағаттандырудан бас тарту туралы шешімді қабылдаған кезде банк Қағидалардың 6-тармағы 1) тармақшасының талаптарына сәйкес келуін, банктің қаржылық жай-күйін, банктің Қазақстан Республикасының қаржылық жүйесінің тұрақтылығына әсерін және банктің кепіл препозициясы үшін активтерінің сапасын ескереді.

18. Ұлттық Банктің Директорлар кеңесі кепіл препозициясы туралы өтінішті қанағаттандыру туралы шешім қабылдаған жағдайда, Ұлттық Банк пен банк кепіл препозициясы туралы келісім жасасады.

19. Кепіл препозициясы Ұлттық Банктің кепіл препозициясынан өткен банк активтеріне ауыртпалықтарды салуын талап етпейді.

20. Банк кепіл препозициясы туралы келісімде көзделген тәртіппен және мерзімдерде Ұлттық Банкке Қағидалардың 14-тармағының 3) және 5) тармақшаларында көзделген жаңартылған құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді (банк кепіл препозициясы үшін Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банк активтерін ұсынған жағдайда) тоқсан сайын және Қағидалардың 14-тармағында көзделген жаңартылған толық құжаттар топтамасын жыл сайын ұсынады.

21. Кепіл препозициясынан өткен банк активтері Қағидалардың талаптарына сәйкес келмеуі туындаған жағдайда, банк Ұлттық Банкпен келісу бойынша оларды кепіл препозициясынан алып тастайды немесе осы тараудың талаптарын сақтай отырып, Қағидалардың талаптарына сәйкес келетін банк активтерімен алмастырады.

4-тарау. Қарыз беру

22. Банк қарыз алу үшін Ұлттық Банкке мына құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді:

1) қарыз сомасын, қарыз мерзімін, банктің кепілге берілетін активтерін, сондай-ақ өтімділіктің идиосинкртикалық күйзелісі басталғаны және банк өтімділікті қолдаудың басқа көздерін пайдалана алмайтындығы туралы мәліметтерді көрсете отырып, банктің бірінші басшысы не ол болмаған жағдайда, оның міндеттерін атқаратын тұлға қол қойған, еркін нысандағы қарыз беру туралы өтінішті (бұдан әрі – қарыз беру туралы өтініш);

2) қарыз беру туралы өтінішті берген күннен бастап он екі айға арналған қаржыландыру жоспарын;

3) банктің Қағидалардың 28-тармағының 1) және 2) тармақшаларында көзделген активтерге меншік құқығын және банктік қарыз шарттарын қамтамасыз ету үшін жасалған кепіл шарттарын қоса алғанда, банктің

Қағидалардың 28-тармағының 1) және 2) тармақшаларында көзделген банктік қарыз шарттары бойынша құқықтарын (талаптарын) растайтын құжаттарды;

4) банктің кепілге берілген активтеріне шектеулердің және (немесе) ауыртпалықтардың жоқтығын растайтын құжаттарды ұсынады.

Банк Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банктің активтерін кепілге берген жағдайда, банк қарыз алушыларының банктік қарыз шарттары бойынша міндеттемелерін орындау қамтамасыз етілген мүлікке шектеулердің және (немесе) ауыртпалықтардың жоқтығын растайтын құжаттарды банк қосымша ұсынады (банк банктік қарыз шарттарының шегінде салған ауыртпалықтарын қоспағанда);

5) қаржы құралының халықаралық сәйкестендіру нөмірі (ISIN коды), сыныптауышы мен қаржы құралының қысқаша атауы (CFI және FISN кодтары – бар болса), бағалы қағаздың түрі, эмитенттің атауы, шығару күні, айналымның басталуы және айналымның тоқтатылуы (бар болса), номинирлеу валютасы, номинирлеу валютасымен көрсетілген нарықтық құны, бағалы қағаздың сыйақы мөлшерлемесі мен рейтингі (бар болса) және (немесе) бағалы металдың түрі, сертификаттың сериялық нөмірі және (немесе) нөмірі, шығарушы кәсіпорынның тауарлық белгісі, негізгі металдың сынамы, лигатурлық массасы (граммен және (немесе) троя унциясымен), химиялық таза массасы (граммен және (немесе) троя унциясымен) және бағалы металдың нарықтық құны қамтылатын, Қағидалардың 28-тармағының 1) тармақшасында көзделген кепілге ұсынылатын банк активтерінің сипаттамалары туралы ақпаратты ұсынады.

Банк Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген кепіл препозициясына өткен банк активтерін кепілге берген жағдайда, банк Қағидалардың 14-тармағының 3) және 5) тармақшаларында көзделген жаңартылған ақпаратты Ұлттық Банкке ұсынады.

Банкке Ұлттық Банк банктің қаржылық жағдайын талдауы және қарыз беру туралы шешім қабылдауы үшін қажетті қосымша құжаттар мен ақпаратты ұсынуына рұқсат беріледі.

23. Ұлттық Банк банктің қарыз беру туралы өтінішін және Қағидалардың 22-тармағында көзделген құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді олар Ұлттық Банкке келіп түскен күннен бастап жиырма жұмыс күнінен аспайтын мерзімде қарайды. Ұлттық Банк қарыз беру туралы өтінішті қарау мерзімін және Қағидалардың 22-тармағында көзделген құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді он жұмыс күнінен аспайтын мерзімге ұзартуына рұқсат беріледі, бұл жөнінде Ұлттық Банк мерзім ұзартылған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде жазбаша түрде банкке хабарлайды.

24. Банк Қағидалардың 22-тармағының бірінші бөлігінде көзделген құжаттардың, ақпараттың және (немесе) мәліметтердің топтамасын Ұлттық

Банкке толық ұсынбаған жағдайда, Ұлттық Банк қарыз беру туралы өтінішті қараусыз қалдырады және банкке ол ұсынылған құжаттарды қайтарады.

Ұлттық Банк қайта ұсынылған қарыз беру туралы өтінішті және Қағидалардың 22-тармағында көзделген құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді Қағидалардың 23-тармағында көзделген мерзімде қарайды.

25. Ұлттық Банктің Басқармасы банктің қарыз беру туралы өтінішін қанағаттандыру немесе қарыз беру туралы өтінішін қанағаттандырудан бас тарту туралы шешімді қабылдайды.

Ұлттық Банктің Басқармасы қарыз беру туралы өтінішті қанағаттандыру немесе қарыз беру туралы өтінішті қанағаттандырудан бас тарту туралы шешім қабылдаған кезде банк Қағидалардың талаптарына сәйкес келуін, банктің қаржылық жағдайын, банктің Қазақстан Республикасының қаржы жүйесінің тұрақтылығына әсерін, банкте өтімділіктің идиосинкратикалық күйзелісінің туындауына ықпал ететін себептерді талдауды және банктің кепілге берілетін активтерінің сапасын ескереді.

26. Ұлттық Банктің Басқармасы қарыз беру туралы өтінішті қанағаттандыру туралы шешім қабылдаған жағдайда, Ұлттық Банк банкпен қарыз туралы шартты, кепіл туралы шартты жасасады.

27. Банк қарыз туралы шартта көзделген тәртіппен және мерзімдерде Ұлттық Банкке ай сайын құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді:

1) банктің қорландыру жоспарын және өтімділіктің қысқа мерзімді тапшылығын еңсеру бойынша қабылданған шаралар туралы;

2) банк активтерінің Қағидалардың 22-тармағының 5) тармақшасында көзделген кепілге берілген сипаттамалары туралы;

3) Ұлттық Банк қарыз және кепіл туралы шарттардың талаптарын орындалуына мониторинг жүргізу және бақылау мақсатында сұрататын ақпаратты ұсынады.

5-тарау. Қарыз туралы шарт бойынша банк міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету

28. Банк қарыз туралы шарт бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету үшін банкке тиесілі мына активтерді:

1) өтімділігі жоғары және тәуекелі төмен бағалы қағаздарды және стандартты немесе өлшенген құймалардағы аффинирленген бағалы металдарды;

2) Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан және аяқталмаған құрылыс объектісі болып табылмайтын жылжымайтын мүлікті;

3) банктік қарыз шарттары бойынша құқықтарды (талаптарды) кепілге береді. Құқықтары (талаптары) кепілге берілетін банктік қарыз шарттарына қойылатын талаптар Қағидаларға қосымшада көзделген.

29. Ұлттық Банк кепілге берілетін, Қағидалардың 28-тармағының 1) тармақшасында көзделген банк активтерінің тізбесі мен түрлерін және кепілге берілетін банк активтерінің құнына қатысты дисконттың мөлшерін Ұлттық Банк туралы заңның 51-3-бабына сәйкес белгілейді.

Қағидалардың 28-тармағының 2) және 3) тармақшаларында көзделген кепілге берілетін банк активтерінің құнына қатысты дисконт Бағалау қызметі туралы заңға сәйкес бағалау қызметінің субъектісі айқындаған олардың құнының елу пайызынан кем емес мөлшерде белгіленеді.

30. Ұлттық Банк кепілге берілетін банк активтерін Қағидалардың талаптарына сәйкес келуін, оның ішінде бағалау қызметінің субъектілерін қоса алғанда, тәуелсіз сарапшыларды тарта отырып тексереді.

31. Ұлттық Банк үшінші тұлғалардың шектеулерінен және (немесе) ауыртпалықтарынан бос банктің активтерін кепілге қабылдайды.

32. Кепілге берілетін банк активтерінің құнына қатысты дисконтты есептегендегі олардың құны қарыз сомасын және ол бойынша сыйақыны толық көлемде өтейді.

33. Ұлттық Банк Қағидалардың 28-тармағының 1) тармақшасында көзделген бағалы қағаздарды кепілге қабылдайды және Қазақстан Республикасының қор биржасындағы соңғы нарықтық қайта бағалануына қарай дисконтты ескере отырып бағалайды.

Қағидалардың 28-тармағының 1) тармақшасында көзделген, Қазақстан Республикасы қор биржасының нарықтық қайта бағалауы жоқ бағалы қағаздарды бағалау кепіл туралы шартқа сәйкес жүзеге асырылады.

34. Ұлттық Банк Қағидалардың 28-тармағының 1) тармақшасында көзделген аффинирленген бағалы металдарды олар кепілге қабылданған күннің алдындағы жұмыс күнінде Лондон бағалы металдар нарығына қатысушылар қауымдастығының (London bullion market association) фиксингі (баға белгілеуі) (бұдан әрі – фиксинг) (таңертеңгі фиксинг – бар болса) бойынша дисконтты ескере отырып кепілге қабылдайды.

Қағидалардың 28-тармағының 1) тармақшасында көзделген, олар бойынша Лондон бағалы металдар нарығына қатысушылар қауымдастығы (London bullion market association) фиксинг белгілемейтін аффинирленген бағалы металдарды бағалау кепіл туралы шартқа сәйкес жүзеге асырылады.

35. Ұлттық Банк Қағидалардың 28-тармағының 2) және 3) тармақшаларында көзделген, кепіл препозициясы рәсімінен өткен банктің активтерін Бағалау

қызметі туралы заңға сәйкес бағалау қызметінің тәуелсіз субъектісі анықтаған құны бойынша дисконтты ескере отырып кепілге қабылдайды.

36. Кепілге берілген банк активтерінің құны азайған және (немесе) Қағидалардың талаптарына сәйкес келмеуі туындаған жағдайда, банк қарыз туралы шартта айқындалған мерзімде қарыз бойынша берешектің бір бөлігін кепілге берілген банк активтерінің құнын кеміту мөлшеріне тепе-тең қайтарады немесе кепіл туралы шартта айқындалған мерзімде қарыз сомасын және ол бойынша сыйақыны толық көлемде өтеуге жеткілікті мөлшерде Ұлттық Банк Қағидалардың талаптарына сәйкес келуін растаған банк активтерімен алмастырады.

6-тарау. Қарызды өтеу

37. Банк қарыз бойынша негізгі борыш және ол бойынша сыйақы сомасын төлеуді қарыз туралы шартқа және қарызды өтеу кестесіне сәйкес жүзеге асырады.

Қарызды мерзімінен бұрын толық немесе бөліп-бөліп қайтарған кезде қарыз бойынша сыйақы қарызды нақты пайдаланған уақытқа есептеледі.

38. Банк мынадай:

1) банктің ақшалай міндеттемелерін орындамауына және (немесе) пруденциялық нормативтерді бұзуына әкелетін банктің қаржылық жағдайы нашарлауының объективті айғақтары болған;

2) банктің Ұлттық Банкпен жасалған шарттардың (келісімдердің, мәмілелердің) талаптарын бұзған және (немесе) Қағидалардың талаптарын сақтамаған;

3) банк Ұлттық Банкке дәйексіз, расталмаған құжаттарды, ақпаратты және (немесе) мәліметтерді, оның ішінде Ұлттық Банк дәйексіздігі мен расталмағанын қарызды бергеннен кейін анықтаған, қорландыру жоспарында қамтылғандарды ұсынған кезде қарызды мерзімінен бұрын қайтарады.

39. Қарыз туралы шартқа сәйкес банк қарыз бойынша міндеттемелерін тиісінше орындамаған және (немесе) орындамаған жағдайда, Ұлттық Банк Банктер және банк қызметі туралы заңда көзделген қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету және төлем жасауға қабілетсіз банктерді реттеу бойынша шаралар қабылдайды және кепілге берілген банктің активтері есебінен қарыз туралы шарт бойынша талаптарды қанағаттандырады.

40. Ұлттық Банк кепілге берілген банктің активтерінен өндіріп алуға өтінішті Қағидалардың 28-тармағының 1) және 2) тармақшаларында көзделген, кепілге берілген банк активтеріне банктің меншік құқықтарын Ұлттық Банкке беру арқылы соттан тыс тәртіппен және (немесе) Қағидалардың 28-тармағының 3)

тармақшасында көзделген кепілдегі банк активтерін басқа банкке немесе банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға мамандандырылған ұйымға, немесе ипотекалық ұйымдарға (бұдан әрі – үшінші тұлғаларға) сату арқылы жүзеге асырады.

41. Ұлттық Банк қарыз туралы шарт бойынша банктің Ұлттық Банк алдындағы міндеттемелерін орындауы мақсатында Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген кепілдегі банктің активтерін үшінші тұлғаларға сату мақсатында үшінші тұлғаларға Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банктің активтерін банк сататыны туралы ұсыныс хат жібереді.

42. Ұлттық Банк Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банктің активтерін сатып алушы үшінші тұлғаны (бұдан әрі – сатып алушы үшінші тұлға) таңдайды.

43. Банктің Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банктің активтеріне талап ету құқықтарын сатып алушы үшінші тұлғаға беруі Ұлттық Банк, сатып алушы үшінші тұлға мен банк арасында жасалған шарт негізінде және сатып алушысы үшінші тұлға Ұлттық Банкке банктің қарыз бойынша негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша берешегінің қалдығы мөлшеріндегі ақшаны толық көлемде төлегеннен кейін жүзеге асырылады.

44. Банк Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банктің активтері бойынша банктің қарыз алушыларына банктік қарыз шарттары бойынша қызмет көрсетуді олар бойынша құқықтарды (талаптарды) үшінші тұлғаға беруді толық аяқтағанға дейін жалғастырады.

45. Банктің Қағидалардың 28-тармағының 3) тармақшасында көзделген банктің активтеріне құқықтарды (талаптарды) сатып алушы үшінші тұлғаға беруі :

1) акционерлердің, банктің қарыз алушысының, сондай-ақ өзге де мүдделі тұлғалардың (кепіл берушілерді, кепілгерлерді, кепілдеме берушілерді қоса алғанда) келісімін талап етпейді. Бұл ретте жаңа кредитордың жеке басы банктің қарыз алушысы үшін айтарлықтай мәні жоқ болып танылады;

2) банк банктің борышкерлерімен, сондай-ақ өзге тұлғалармен (кепіл берушілерді, кепілгерлерді, кепілдеме берушілерді қоса алғанда) жасасқан шарттарға банктік қарыз шартының жаңа тарабын көрсету бөлігінде өзгерістер енгізуді талап етпейді.

Қазақстан Республикасының
Ұлттық Банкі беретін соңғы
сатыдағы қарыздар туралы
қағидаларға
қосымша

Құқықтары (талаптары) кепілге берілетін банктік қарыз шарттарына қойылатын талаптар

Көрсеткіш	Талаптар
1. Банктік қарыз шартының сапасы	<p>Банктік қарыз шарты бойынша:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) банктің құқықтарына (талаптарына) шектеулер жоқ және (немесе) ауыртпалық салынбаған; 2) банкке банктік қарыз шарты бойынша құқықтарды (талаптарды) үшінші тұлғаға беруге тыйым салатын талаптар жоқ; 3) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі беретін соңғы сатыдағы қарыздар туралы қағидалардың 14 және 22-тармақтарында көзделген кепіл препозициясы туралы өтініш хатты және қарызды беру туралы өтініш хатты ұсыну күнінің алдындағы соңғы күнтізбелік алты ай ішінде немесе үш төлем кезеңінде (қарызды өтеу ай сайынғы өтеуге қарағанда өзге кезеңділікпен жүзеге асырылатын банктік қарыз шарттары бойынша) негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша берешекті өтеу есебіне ақша түсімдерінің болуы және жеке тұлғалармен жасалған банктік қарыз шарттары бойынша жеті күннен астам және заңды тұлғалармен жасалған банктік қарыз шарттары бойынша он бес күннен астам мерзімі өткен берешек жоқ; 4) негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша берешекті толық өтегенге дейінгі мерзім күнтізбелік алты айдан кем емес болады; 5) негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша берешекті өтеу кезеңділігі бір айда бір реттен жиі емес белгіленген; 6) банктің қарыз алушысының қаржылық жай-күйі нашарлауына байланысты банктік қарыздарды қайта қаржыландыру және (немесе) қайта құрылымдау жоқ; 7) жеке тұлғалармен жасалған және Қазақстан Республикасы заңнамасында көзделген қамтамасыз етілмеген тәсілдермен жасалған банктік қарыз шарттары бойынша негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша қалдық Республикалық бюджет туралы заңда тиісті қаржы жылына белгіленген және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі беретін соңғы сатыдағы қарыздар туралы қағидалардың 14 және 22-тармақтарында көзделген кепіл препозициясы туралы өтініш хатты және қарыз беру туралы өтініш хатты ұсыну күндерінде қолданыстағы екі мың айлық есептік көрсеткіштен аспайды. Банк жеке тұлғалармен жасалған банктік қарыз шарттарын біртекті портфельге жатқызған.
2. Банктік қарыз шарты бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету	<p>Банктің қарыз алушысының міндеттемелерін орындау Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан және аяқталмаған құрылыс объектісі болып табылмайтын, банкке қарағанда өзге тұлғалар салған шектеулерден және (немесе) ауыртпалықтардан бос жылжымайтын мүлік кепілімен қамтамасыз етілген. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі беретін соңғы сатыдағы қарыздар туралы қағидалардың 14-тармағында көзделген кепіл препозициясына өтініш хатты берген күнге дейін алты айдан ерте емес бағалау қызметінің субъектісі "Қазақстан Республикасындағы бағалау қызметі туралы" 2018 жылғы 10 қаңтардағы Қазақстан Республикасының заңына сәйкес және (немесе) банк кепілмен қамтамасыз ету жөніндегі қорытындыны жасаған кезде айқындаған банктік қарыз шарты бойынша банктің қарыз алушысының міндеттемелердің орындалуы қамтамасыз етілген жылжымайтын мүліктің құны банктік қарыз шарты бойынша негізгі борыш пен есептелген сыйақы бойынша берешек қалдығының сомасын толық көлемде өтейді. Банктің бір немесе бірнеше қарыз алушысының бірнеше банктік қарыз шарттары бойынша міндеттемелерді орындау бір жылжымайтын мүлікпен қамтамасыз еткен жағдайда, мұндай банктік қарыз шарттары кепілге қабылданатын банктің бір активі ретінде есепке алынады. Осы тармақтың банктік қарыз шарты бойынша міндеттемелерді орындауды</p>

	қамтамасыз етуге қойылатын талаптары жеке тұлғалармен жасалған және 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде көзделген тәсілдермен қамтамасыз етілмеген банктік қарыздар шарттарына қолданылмайды.
3. Банктік қарыз шартының валютасы	Теңге
4. Банктің қарыз алушысы	Жиынтығында мына талаптарды қанағаттандыратын: 1) банкпен ерекше қатынастар арқылы байланысты тұлға болып табылмайды; 2) төлем жасауға қабілетті болып табылады және салықтық берешегі жоқ; 3) ол бойынша "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" 2009 жылғы 28 тамыздағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес ол күдікті операцияларды жүргізгені туралы ақпарат болмайтын мемлекеттік тіркеуден өткен күнінен бастап кемінде үш жыл өткен заңды тұлға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының резиденті жеке тұлға.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК